

unicef
for every child

© UNICEF Thailand/2014/Thuentap

เพื่อการศึกษากำหนดให้ประโยชน์อย่างแท้จริง (MAKE LEARNING COUNT)

การจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติในประเทศไทย:
ภูมิทัศน์ทางนโยบายและเส้นทางในอนาคต

เอกสารนี้จัดทำขึ้นโดยการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อสนับสนุนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อคุณภาพการศึกษาของเด็กข้ามชาติในประเทศไทย การนำเสนอสถิติและข้อมูล และความคิดเห็นต่าง ๆ ในเอกสารไม่ได้สะท้อนจุดยืนของยูนิเซฟ

สารบัญ

1. บทนำ	3
2. รวมคนที่ตกลงเข้าเป็นส่วนหนึ่ง: บทบาทของ MLC ในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทยไปข้างหน้า	4
2.1 หลักชัยด้านการเข้าถึงการศึกษาของเด็กข้ามชาติ	4
2.2 อุปสรรคต่อการศึกษาที่ทั่วถึง	5
2.3 ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ: แนวทางการเติมเต็มด้านการศึกษา	6
3. การกำหนดตำแหน่งของ MLC ในภูมิภาคงานนโยบายด้านการเข้าถึงการศึกษาในประเทศไทย	7
3.1 กฎระเบียบของกระทรวงแรงงาน	8
3.2 กฎระเบียบเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู	8
4. แนวทางในการจดทะเบียน MLC ในประเทศไทย	9
4.1 การจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้	10
4.2 การจดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชน	13
4.3 การจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัด กศน.	16
4.4 จดทะเบียนเป็นมูลนิธิและดำเนินงานศูนย์กศน.	18
5. การประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการจดทะเบียน MLC ที่มีอยู่	20
5.1 อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ของแนวทางการจดทะเบียน MLC แต่ละแนวทาง	20
5.2 กำแพงทางภาษา: การเข้าถึงการศึกษา ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และการรับรองครู	21
5.3 การปรับนโยบายการศึกษาให้เข้ากับบริบทท้องถิ่น: แนวทางในอนาคตที่นำไปปฏิบัติได้จริง	21
6. บทสรุป	23
7. ข้อเสนอแนะ	24
7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานรัฐบาลไทยในระดับประเทศ	24
7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานรัฐบาลไทยในระดับภูมิภาค	24
7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ	25
บรรณานุกรม	26
ภาคผนวก	28

1 บทนำ

เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่เปิดโอกาสให้พวกเขาในอนาคตที่สดใสไม่ว่าจะถือกำเนิดในเขตแดนฝั่งใดก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีนิยามคำว่า ‘บ้าน’ ที่ซับซ้อน เอกสารเผยแพร่ฉบับนี้ เน้นเรื่องประชากรข้ามชาติจากประเทศเมียนมา เนื่องจากเป็นคนข้ามชาติกลุ่มใหญ่ที่มีจำนวนมากกว่าที่มาจากประเทศลาวในอัตรา 10:1 และมากกว่าที่มาจากประเทศกัมพูชาในอัตรา 3:1 (United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand, 2019) เด็กข้ามชาติเหล่านี้ส่วนใหญ่ติดตามพ่อแม่ที่ย้ายถิ่นมายังประเทศไทยด้วยปัจจัยผลักดันทั้งด้านการเมือง ความขัดแย้ง หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความยากจน และ/หรือปัจจัยเชิงรุกด้านเศรษฐกิจ หรือโอกาสทางอาชีพ (IOM, 2016) เด็กข้ามชาติที่อยู่ในประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงมาก ที่จะไม่มีโอกาสได้เข้าเรียน หรือ ต้องเลิกเรียนกลางคัน (Tyrosvoutis, G., 2019) ในข้อเท็จจริงเด็กข้ามชาติกว่าครึ่งในประเทศไทยไม่ได้เข้าเรียน โดยพบว่า ประชากรกลุ่มนี้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน มีประมาณมากกว่า 200,000 คน (United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand, 2019) นอกจากนี้ข้อกังวลเรื่องการไม่ได้เข้าเรียนแล้ว จากข้อมูลที่มีบันทึกไว้ยังมีความเสี่ยงที่เด็กข้ามชาติจะถูกแสวงหาประโยชน์ ทำร้ายและทอดทิ้ง (Zar, T., Tyrosvoutis, G., & Castello, I., 2021) ขณะที่ประชากรข้ามชาติในประเทศไทย เพิ่มจำนวนขึ้นใน ช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา ความจำเป็นที่จะต้องให้โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพจึงมากขึ้นด้วย จึงจำเป็นต้องมีเส้นทางการศึกษาหลาย ๆ เส้นทางเพื่อให้เด็กข้ามชาติ และเด็กที่อยู่นอกระบบโรงเรียนในประเทศไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

ที่ผ่านมามีการดำเนินการที่สำคัญหลายอย่างภายใต้นโยบายการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทย (Education for All: EFA) มีทางเลือกทางการศึกษาในระดับพื้นที่ทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน ศูนย์การศึกษานอกระบบ และศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ (Migrant Learning Center: MLC) จากการสำรวจของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เด็กข้ามชาติช่วงอายุ 3-18 ปี ส่วนใหญ่จะเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ (ร้อยละ 44) ตามมาด้วย MLC (ร้อยละ 27) (Chulalongkorn University & UNICEF Thailand, 2022) แต่ด้วยสถานการณ์บางครั้งพ่อแม่เด็กข้ามชาติยังคงส่งลูกเข้าเรียนที่ MLC เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้เหล่านี้ จัดการศึกษาโดยใช้ภาษาแม่ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับความหวังและความฝันในอนาคตของเด็กเหล่านี้ โดยศูนย์การเรียนรู้บางแห่งจัดให้มีเส้นทางการศึกษาหลายเส้นทาง ทั้งการศึกษานอกระบบแบบไทย และเมียนมา อย่างไรก็ตาม MLC หลายแห่งยังคงเผชิญกับความท้าทายเรื่องสถานะการดำรงอยู่ในประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนและสถานะทางกฎหมาย แต่ความรู้ความเข้าใจในการแสวงหาเส้นทางที่เป็นไปได้และบทบาทของ MLC ในประเทศไทยยังมีอยู่จำกัด

ทั้งนี้ เอกสารฉบับนี้ จะสำรวจทางเลือกการจดทะเบียนของ MLC ในประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน และผลการดำเนินการเพื่อให้เด็กทุกคนในประเทศไทยได้เข้าถึงการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของ MLC ที่ช่วยเติมเต็มในการบรรลุความสำเร็จตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 เรื่องการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ไม่ใช่การมอง MLC เป็นระบบคู่ขนานที่แยกจากการศึกษาโดยทั่วไป และกระตุ้นให้ผู้วางนโยบายสร้างความเข้มแข็งของระบบกฎหมายและระเบียบ รวมทั้งการให้การรับรองแก่ครูและผู้เรียน

2

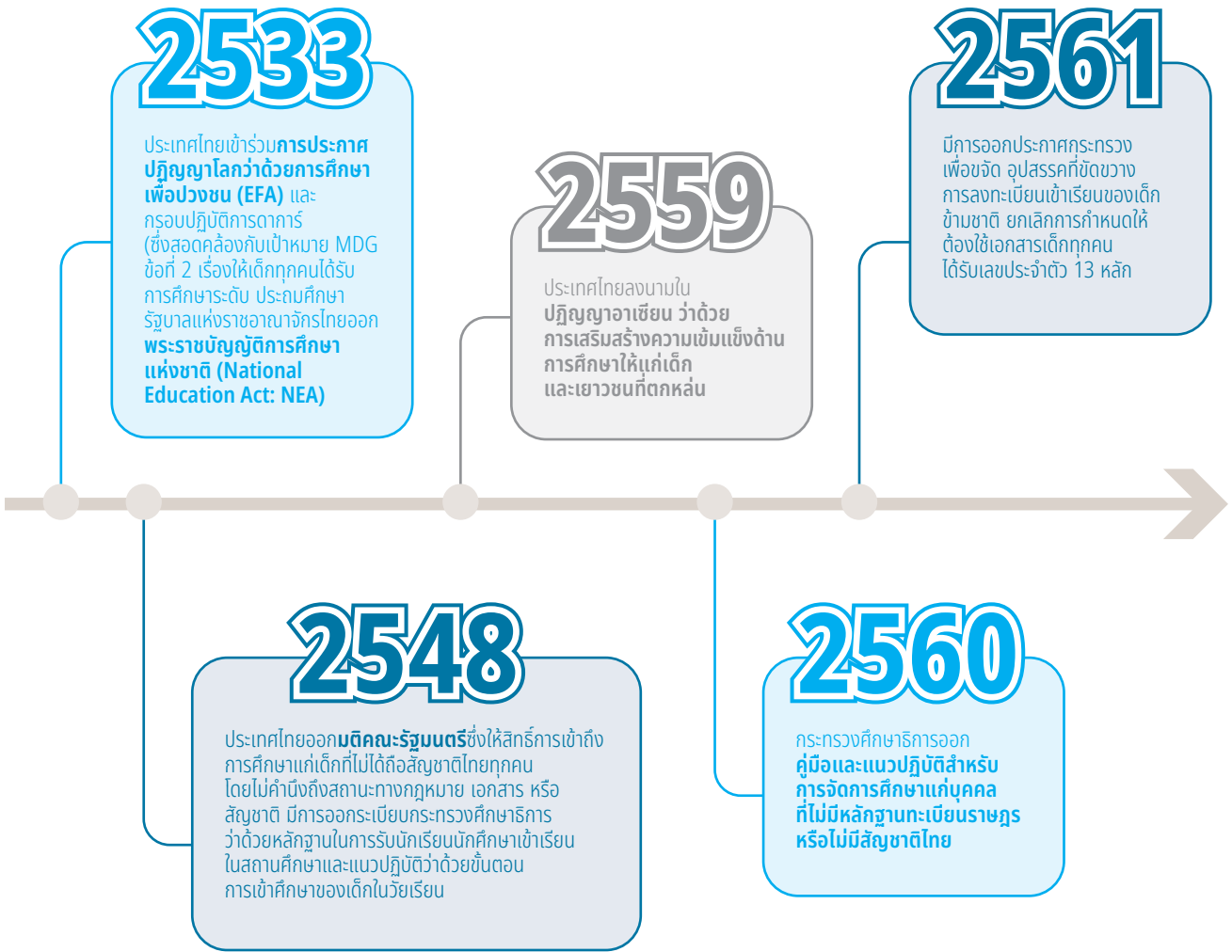
รวมคนที่ตกหล่นเข้าเป็นส่วนหนึ่ง: บทบาทของ MLC ในการขับเคลื่อนการศึกษา เพื่อปวงชนในประเทศไทยไปข้างหน้า

2.1 หลักชัยด้านการเข้าถึงการศึกษาของเด็กข้ามชาติ

ช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ดึงดูดแรงงานข้ามชาติ เกือบ 4 ล้านคนเข้ามา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน (United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand, 2019) สิ่งที่เขาเข้ามาพร้อมกับ การไหลเข้ามาของแรงงานข้ามชาติก็คือความจำเป็นต้องให้การศึกษาแก่บุตรหลานของแรงงานเหล่านี้ ตามที่ประเทศไทยได้ร่วมให้คำมั่นสัญญาไว้ในการประกาศการประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All - EFA) ปี 2533 และกรอบปฏิบัติการตากรประเทศไทยรับรองสิทธิทางการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติและเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยตามมติคณะรัฐมนตรีในปี 2548 เรื่องการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งมีมติดังกล่าวรับรองให้เด็กทุกคนในประเทศไม่ว่าจะสัญชาติใด มีเอกสารประจำตัวหรือมีสถานะทางกฎหมายหรือไม่ก็ตามได้เรียนฟรี 15 ปี ในปี 2559 ประเทศไทยลงนาม ในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่ตกหล่น (ASEAN Declaration on Strengthening Education for Out-of-School Children and Youth) ซึ่งเป็นการยืนยันว่า การศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชน โดยเด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่ให้โอกาสอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ อีกทั้งยังยืนยันถึงคำมั่นสัญญาที่จะเสริมสร้างโลก การประสานงานเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษาที่ทั่วถึงและการสร้างศักยภาพบุคลากรและครูเพื่อพัฒนาและดำเนินการตามกลยุทธ์ที่ตอบสนองความต้องการของเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษา (ASEAN, 2016) จากนั้นในเดือนมีนาคม 2560 มีการบังคับใช้นโยบายซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กที่เกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนข้ามชาติและไม่ได้รับสัญชาติไทยยื่นขอสัญชาติไทยได้เมื่อจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย¹ ในปี 2561 ได้มีประกาศกระทรวงซึ่งจัดสิ่งที่เคยเป็นอุปสรรคต่อการลงทะเบียนเข้าเรียนของเด็กข้ามชาติในโรงเรียนของรัฐ โดยกำหนดให้ยกเลิกการขอเอกสารที่เป็นทางการ และกำหนดให้เด็กทุกคนไม่ว่าจะสัญชาติใดสามารถขอมิบัตรประจำตัวที่มีเลข 13 หลักได้ ในขณะที่เดียวกัน พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาก็ช่วยให้โรงเรียนมีเงินทุนเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนเด็กจากครอบครัวรายได้น้อย ซึ่งรวมถึงเด็กข้ามชาติอีกด้วย (Apikul, C., 2019)

1 สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม อ่าน Secretariat of the Cabinet, "Government Gazette Book 134: Ministry of Interior Announcement," 16 March 2017, pp. 10-14, <http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/E/079/10.PDF> (in Thai); และ Moodjalin Sudcharoen, "The Anticipatory Childhood: Language Socialization of Burmese Migrant Children and Imaginings of a Thai National Future," paper presented at the 13th International Conference on Thai Studies in Chiang Mai, Thailand, on 15-18 July 2017

ภาพที่ 1. หลักชัยของการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทย

2.2 อุปสรรคต่อการศึกษาที่ทั่วถึง

มีการดำเนินการหลายอย่างเพื่อขยายการเข้าถึงการศึกษา ด้วยนโยบายด้านการศึกษาที่ก้าวหน้าเด็กข้ามชาติในประเทศไทยได้เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งเป็นหนึ่งในทางเลือกการศึกษาในประเทศไทยอันได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์ และศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ (MLC) จากข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ ในปี 2560 นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัด สพฐ. มีจำนวนกว่า 145,000 คน (United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand, 2019) อย่างไรก็ตามอุปสรรคขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ต่อการเข้าเรียนในระบบ และสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนของรัฐก็ทำให้ความก้าวหน้าเป็นไปได้ช้า โดยจากงานวิจัยต่าง ๆ พบว่าความท้าทายของเด็กข้ามชาติในการเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลในประเทศไทยประกอบด้วย กำแพงทางภาษา ความลำบากในการเดินทาง การขาดความรู้เรื่องกระบวนการและขั้นตอนการเข้าเรียน ในโรงเรียน ทักษะคติเชิงลบต่อเด็กข้ามชาติ ความท้าทายในการบริหารจัดการระดับโรงเรียน ปัญหาด้านเอกสารและความมั่นคง และระดับความยากจนที่มีอยู่ซึ่งทำให้เกิดการเลิกเรียนกลางคัน (Lowe, T., Chan, L. & Tyrosvoutis, G., 2022; Tyrosvoutis, G., 2019; Thame, C. & Patrawart, K., 2017; Save the Children & World Education, 2014). แม้ว่าพ่อแม่ย้ายถิ่นจะปฏิบัติตามกระบวนการจดทะเบียนทาง กฎหมายต่าง ๆ ในการเข้าทำงานในประเทศไทย แต่ลูกของคนเหล่านี้มักไม่มีเอกสารทางกฎหมาย (United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand, 2019)

ขณะที่การบังคับใช้นโยบายในระดับท้องถิ่นมีความแตกต่างกันในแต่ละ โรงเรียนและอาจจะต่างกันในระดับจังหวัด (Chulalongkorn University & UNICEF Thailand, 2022) พ่อแม่ย้ายถิ่นบางส่วนรายงานว่าขาดเอกสารทางกฎหมายเป็นอุปสรรคต่อการนำลูกเข้าโรงเรียนของรัฐ

ซึ่งเกิดขึ้นจริง นอกจากนั้นการลงทะเบียนเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ ยังกำหนดให้ บุคคลต้องมีเลขประจำตัว 13 หลัก โดยสามารถออก ‘G-code’ ให้ผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งไม่อยู่ในระบบทะเบียนราษฎรแทนได้ ซึ่งโรงเรียนสามารถป้อนข้อมูลของนักเรียนลงในฐานข้อมูลการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ แต่ขั้นตอนการลงทะเบียนนี้ จำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลของนักเรียนก่อนโดยสำนักทะเบียนอำเภอในพื้นที่ (Ministry of Education, 2022) มีการระบุว่า การเข้าถึงเอกสารประจำตัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กข้ามชาติไม่สามารถเข้าเรียนหรือเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐในประเทศไทยได้ล่าช้า (Tyrosvoutis, G., 2019).

2.3 ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ: แนวทางการเติมเต็มด้านการศึกษา

กว่า 30 ปีที่ผ่านมา ‘ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ’ (Migrant Learning Center: MLC) ในประเทศไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ ในปี 2019 ประมาณการว่า มีเด็กข้ามชาติที่เรียนอยู่ใน MLC ทั่วประเทศไทย 16,350 คน โดยกว่า 12,000 คนเรียนอยู่ในศูนย์ 66 แห่งในจังหวัดตาก (United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand, 2019)

แม้ว่าศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติแต่ละแห่งจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่ก็มีลักษณะทั่วไปที่เหมือนกันหลายด้าน โดย MLC ในประเทศไทย มีลักษณะร่วมดังนี้

- พัฒนาขึ้นในท้องถิ่นโดยมีพื้นฐานจากชุมชน
- จัดการศึกษาโดยใช้ภาษาแม่ของผู้เรียน² (และมักมีหลายภาษา)
- ใช้หลักสูตรจากประเทศถิ่นกำเนิดของเด็ก
- ผสมผสานกิจกรรม ประวัติศาสตร์ และองค์ความรู้เชิงวัฒนธรรม
- เป็นที่รู้จักในท้องถิ่นและดำเนินการโดยการอุปถัมภ์ของท้องถิ่น
- ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากท้องถิ่นและ/หรือองค์กรการกุศลและผู้บริจาคในประเทศ และนานาชาติ
- มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับชุมชนข้ามชาติในวงกว้าง

MLC บางแห่งมีโปรแกรมและเส้นทางการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งไม่จำกัดเพียงหลักสูตรการศึกษาระดับชาติของเมียนมา รายวิชาภาษาอังกฤษ และภาษาไทย การอบรมวิชาชีพและทักษะชีวิต โปรแกรมการพัฒนาการศึกษาทั่วไป (General Educational Development: GED) การศึกษานอกโรงเรียนทั้งระบบไทยและเมียนมา และโปรแกรมมอนเตสซอรี ทั้งนี้ MLC ส่วนใหญ่ ไม่ได้จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ ซึ่งทำให้ผู้มีส่วนได้เสียด้านการศึกษา หลายฝ่ายต้องพิจารณาถึงทางเลือก และโมเดลที่นำไปใช้ได้จริงในระยะยาวและยั่งยืนในการเปิดดำเนินการต่อไป ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 นั้น MLC และเด็กข้ามชาติต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนมากขึ้นเกี่ยวกับเอกสารประจำตัว สุขภาพการเงิน และความมั่นคงปลอดภัย (UNICEF Thailand, 2020) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการศึกษาที่ทำงานตามแนวชายแดนพบว่าจำเป็นต้องใช้กรอบการทำงานด้านมนุษยธรรมของการศึกษาในภาวะฉุกเฉินมาใช้ในการทำงานของพวกเขา ให้ความสำคัญกับการจัดหาอาหารและสุขอนามัยฉุกเฉินให้กับชุมชนที่ประสบปัญหาการถือถิ่น บุคคลในภาวะวิกฤต และครอบครัวที่ต้องพลัดถิ่นจากความขัดแย้ง

MLC กับการจัดการศึกษาของศูนย์ถูกมองว่าสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และในบางกรณี MLC มีอุปสรรคต่อผู้ย้ายถิ่นน้อยกว่า การเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลในประเทศไทย MLC ยังคงเป็นทางเลือกเดียวที่ให้การศึกษานในภาษาแม่ของผู้ย้ายถิ่นมาจากเมียนมา ที่ยังต้องการรักษาความเชื่อมโยง กับประเทศถิ่นกำเนิดและตั้งใจจะกลับไปยังประเทศของตนในอนาคต (Chulalongkorn University & UNICEF Thailand, 2022) อย่างไรก็ตาม ความไม่มั่นคงทางการเมืองในวงกว้างและความกังวลด้านความปลอดภัยที่เพิ่มขึ้นในเมียนมาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2564 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อแผนระยะยาวของประชากรข้ามชาติ ผู้ปกครองและนักเรียนหลายคนใน MLCs รู้สึกวิตกกังวลอย่างยิ่งเกี่ยวกับสถานการณ์ในเมียนมา ที่จะส่งผลกระทบต่อแผนการในอนาคตของพวกเขา (Lowe, T., Win, N. & Tyrosvoutis, G., 2022)

2 ความพยายามในการจัดการศึกษาแบบพหุภาษายังไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน และในกรณีของเด็กข้ามชาติในประเทศไทย ความพยายามนั้นยังไม่เพียงพอที่จะส่งเด็กต่อไปยังโรงเรียนรัฐบาลหรือโอกาสการทำงานในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3

การกำหนดตำแหน่งของ MLC ในภูมิทัศน์ทางนโยบายด้านการเข้าถึง การศึกษาในประเทศไทย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (National Education Act: NEA) ปี 2542 แบ่งการศึกษาในประเทศไทยออกเป็นสามรูปแบบ ได้แก่

1. การศึกษาในระบบประกอบด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี ซึ่งจัดการศึกษาในสถานศึกษาสามประเภท 1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หรือศูนย์เด็กเล็ก³ 2) โรงเรียน (เอกชนหรือรัฐบาล) และ 3) ศูนย์การเรียน
2. การศึกษานอกระบบอาจมองว่ามีความยืดหยุ่นในด้านการจัดการศึกษามากกว่า แต่หลักสูตรจะต้องได้รับการรับรองโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยทั่วไปผู้ที่เข้าเรียนในการศึกษานอกระบบจะเรียนตามหลักสูตรของ กศน.
3. การศึกษาตามอัธยาศัยหรือ ‘การศึกษาตามความต้องการ’ หมายถึง ตัวเลือกทางการศึกษาหรือคุณวุฒิ ที่ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะพัฒนานอกเหนือจากที่มีให้ผ่านช่องทาง การศึกษาในระบบ และนอกระบบ เด็กทุกคนในประเทศไทยมีสิทธิ์ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายเป็น เวลา 12 ปีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เอกสารเผยแพร่ฉบับนี้จะเน้นเรื่องโอกาสและความท้าทายของเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ในการเข้าถึงการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบในศูนย์การเรียนทั่วประเทศ

ในประเทศไทย ศูนย์การเรียน หมายถึง ‘สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษาออกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และ สถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด’

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวดที่ 3 มาตรา 18(3)

นอกเหนือจากนโยบายด้านการศึกษาที่ออกโดยกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เอกสารเผยแพร่ฉบับนี้ยังตระหนักว่ามีกฎหมาย นโยบาย รวมทั้งประเด็นปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของคนข้ามชาติในการเข้าถึงการศึกษาภาครัฐ สิ่งเหล่านี้ส่งอิทธิพลต่อความต้องการ ศูนย์การเรียน³ และความสามารถของศูนย์ในการจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยปัจจัยทางอ้อมที่ซ้ำเติมอุปสรรคเชิงนโยบายต่อการจดทะเบียน สถานศึกษาสามารถสรุปในภาพรวมโดยย่อได้ดังต่อไปนี้

3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้: “สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก ก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่เรียกชื่ออย่างอื่น”

3.1 กฎระเบียบของกระทรวงแรงงาน

ข้อกำหนดในการอนุญาตให้ผู้ที่ไม่ใช่พลเมืองไทยทำอาชีพ ‘ครู’ และสอนได้อย่างถูกต้อง ตามกฎหมายในประเทศไทย ระบุว่าบุคคลดังกล่าวต้องมีปริญญาทางการศึกษาหรือเทียบเท่า ซึ่งได้รับการรับรองโดยคุรุสภา แรงงานข้ามชาติที่ข้ามพรมแดนมายังประเทศไทย โดยไม่มีเอกสารประจำตัวที่ครบถ้วนจากประเทศต้นทาง สามารถขอทำบัตรแรงงานต่างด้าว หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า ‘บัตรชมพู’ เพื่อเข้าทำงานอย่างถูกกฎหมายในประเทศไทย อย่างไรก็ตามมีข้อห้ามไม่ให้ผู้บัตรประจำตัวประเภทนี้ ทำงานที่ใช้ทักษะวิชาชีพ เช่น การสอน ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคต่อศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ (MLC) ที่ต้องการจดทะเบียนตามกฎหมาย เนื่องจาก ‘ครู’ ของศูนย์เหล่านี้จำนวนมากไม่มีเอกสารตามที่กำหนดสำหรับการประกอบอาชีพครูอย่างถูกต้องตามกฎหมายในประเทศไทย

3.2 กฎระเบียบเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

MLC บางแห่งจ้างพลเมืองสัญชาติไทยมาสอนภาษาไทย หรือจ้างพลเมืองต่างชาติ มาสอนภาษาอังกฤษ แต่ครูเกือบทั้งหมดใน MLC เป็นผู้ย้ายถิ่นจากเมียนมา ปัจจุบันนักเรียนหลายคนใน MLC ถือเอกสารการทำงานที่มูลนิธิสนับสนุนด้านการศึกษาที่จดทะเบียนดำเนินการให้บริบทดังกล่าว ทำให้เกิดความท้าทายเชิงโครงสร้างเนื่องจากบุคลากรที่ทำงานอยู่ใน MLC เหล่านี้ไม่ได้รับอนุญาต ให้มีอาชีพ ‘ครู’ ได้ตามกฎหมาย แต่กลับถูกจ้างในตำแหน่ง ‘ล่าม’ ‘ผู้ช่วย’ หรือ ‘แรงงานทั่วไป’ แทน

การอนุญาตประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทย

ในประเทศไทย การสอนเป็นวิชาชีพควบคุมที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ตามความในมาตรา 43 ของพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 (Teacher and Educational Personnel Council Act of 2003 :TEPCA) โดยพลเมืองที่ไม่มีสัญชาติไทยสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้หากมีวุฒิปริญญาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจากต่างประเทศ หรือมีวุฒิปริญญาตรีบัณฑิตในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกจากนี้ผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์และมีประสบการณ์การสอนเป็นเวลาอย่างน้อยหนึ่งปี และมีเอกสารทั้งหมดตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ วิชาประเภท Non-O หรือ Non-B ใบอนุญาตทำงาน และเอกสารตรวจสอบประวัติบุคคล ซึ่งการมีคุณสมบัติครบถ้วนตามนโยบายนี้ นับว่าเป็นไปไม่ได้เลย สำหรับผู้ที่ต้องการทำงานสอนใน MLC ที่ไม่ได้จดทะเบียนส่วนใหญ่ จึงเป็นเหตุให้ผู้ทำงานช่วยกิจกรรมทางการศึกษาเหล่านี้ถูกจ้างในฐานะ ‘แรงงาน’ ภายใต้มูลนิธิที่จดทะเบียนในไทยที่ทำงานด้านบริการทางการศึกษา

4

แนวทางในการจดทะเบียน MLC

ในประเทศไทย การจดทะเบียนตามกฎหมาย MLC ตามข้อกำหนดที่กล่าวไว้ข้างต้น แบ่งออกได้เป็นสี่รูปแบบ

ภาพที่ 2. แนวทางที่เป็นไปได้ในการจดทะเบียน MLC

ทางเลือกที่ 1

จดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กฎหมายและกฎระเบียบ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (NEA)

หน่วยงานกำกับ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ทางเลือกที่ 2

จดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชน
ในสังกัด สช.

กฎหมายและกฎระเบียบ
พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 (2017)

หน่วยงานกำกับ
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

ทางเลือกที่ 3

จดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนชุมชน
ในสังกัด กศน.

กฎหมายและกฎระเบียบ
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์เรียนชุมชน
พ.ศ. 2552 (2009)

หน่วยงานกำกับ
กศน.

ทางเลือกที่ 4

จดทะเบียนเป็นมูลนิธิภายใต้ พม./มท.
และดำเนินงานศูนย์ กศน. ในสังกัดกศน.

กฎหมายและกฎระเบียบ
พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และ การศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (2008)

หน่วยงานกำกับ
พม. /มท. และ กศน.

4.1 การจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้

การจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ สามารถทำได้สำหรับสมาคมหรือมูลนิธิที่เคยจดทะเบียน ภายใต้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชน และองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์ การเรียน ศูนย์การเรียนรู้สามารถจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดย หลักสูตรต้องได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูที่ศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีใบประกอบวิชาชีพโดยพื้นฐานแล้วศูนย์การเรียนรู้เป็นทางเลือกในการจัดตั้งสถาบันทางการศึกษาซึ่งออกแบบมาเพื่อชุมชนห่างไกล/ชนบท ที่ยังไม่มีโรงเรียนของรัฐตั้งอยู่

ทางเลือกที่ 1 – จดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ตัวอย่าง	ศูนย์การเรียนรู้ไร่ส้มวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา)
โอกาสและประโยชน์	<ul style="list-style-type: none"> มีความยืดหยุ่นในการสอนหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยนอกหลักสูตร แกนกลาง มีอิสระด้านการทดสอบและประเมินผลทางการศึกษาได้บางส่วน ผู้ที่มีประสบการณ์จากชุมชนสามารถสอนวิชา/เนื้อหาเพิ่มเติมได้ ครอบคลุม ครูส่วนใหญ่ มีใบประกอบวิชาชีพและมีคุณวุฒิตามที่กำหนด
ความท้าทายและอุปสรรค	<ul style="list-style-type: none"> มีข้อจำกัดด้านการดำเนินการสูงเช่นเดียวกับโรงเรียนรัฐบาลไทย ต้องมีการแต่งตั้งผู้บริหารชาวไทยและครูที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด และต้องยื่นขอ อนุมัติหลักสูตร และแผนการสอนเป็นภาษาไทย ต้องใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสอน ซึ่งอาจทำให้เกิดอุปสรรคสำหรับผู้เรียน และครูที่ไม่ใช่ชาวไทย ศูนย์การเรียนรู้จำกัดให้มีผู้เรียนได้สูงสุดเพียง 50 คนหากขออนุญาตจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ถ้าศูนย์การเรียนรู้มีผู้เรียนเกินกว่า 50 คนให้เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้พิจารณาอนุญาต และถ้ามีผู้เรียนเกินกว่า 100 คนให้เสนอคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้พิจารณาอนุญาต
คุณสมบัติในการจดทะเบียน	<ul style="list-style-type: none"> ต้องดำเนินงานเป็นนิติบุคคลที่ไม่แสวงหากำไร และมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ ศูนย์การเรียนรู้ต้องบริหารจัดการโดยองค์กรจดทะเบียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ประเภทขององค์กรที่สามารถจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> สมาคม มูลนิธิ นิติบุคคลประเภทอื่น (หรือโครงการที่เป็นนิติบุคคล)

ทางเลือกที่ 1 – จัดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

<p>เอกสารที่ใช้ในการจดทะเบียน</p>	<p>1. ข้อมูลภาพรวมเกี่ยวกับองค์กร ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> ชื่อ วัตถุประสงค์ และที่อยู่ขององค์กร ประวัติ / ความเป็นมาขององค์กรพร้อมหลักฐานการดำเนินงาน หลักฐานการจดทะเบียน หนังสือมอบอำนาจจากผู้จัดการหรือตัวแทนขององค์กรที่มีอำนาจลงนาม สำเนาบัตรประจำตัวและสำเนาทะเบียนบ้านของผู้มีอำนาจลงนาม <p>2. แผนการจัดการเรียนการสอน* ซึ่งรวมถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> ชื่อ วัตถุประสงค์ และที่อยู่ของศูนย์การเรียนรู้ ประเภทและระดับการศึกษาที่จัดการเรียนการสอน (เช่น การศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย) รายละเอียดหลักสูตรฉบับสมบูรณ์เป็นภาษาไทย ระบบควบคุมคุณภาพภายในและวิธีการสอน ชื่อและคุณสมบัติของบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมด <p>*แผนการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นการจัดทำร่วมกันระหว่างองค์กรและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในพื้นที่และต้องได้รับการอนุมัติโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่</p>
<p>หลักสูตร</p>	<p>หลักสูตรแกนกลางของศูนย์การเรียนรู้ต้องเป็นหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนรัฐบาลในประเทศไทย ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด (มาตรา 34, พรบ. การศึกษาแห่งชาติ) หรือในกรณีที่จัดการศึกษาตามอัธยาศัยหลักสูตรจะต้องได้รับการรับรองโดยศธ.</p>
<p>ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวิชาครูต่างชาติ</p>	<p>ครูต่างชาติต้องมีวิชาประเภทคนอยู่ชั่วคราว “B”</p> <p>หลังจากเข้ามาภายในประเทศไทย ครูต่างชาติจะต้องยื่นเรื่องขอรับ</p> <ul style="list-style-type: none"> ใบอนุญาตทำงานจากจากกระทรวงแรงงาน ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจากกระทรวงศึกษาธิการ (มาตรา 53 พรบ. การศึกษาแห่งชาติ)
<p>กฎหมายและนโยบายที่สำคัญ</p>	<p>พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชน และองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2555</p>

กรณีศึกษาที่

1

ศูนย์การเรียนรู้อโวก้า อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ความท้าทายในการจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้

มูลนิธิอโวก้า (Avoda Foundation) จัดทะเบียนในประเทศไทยเป็นเวลากว่า 10 ปีแล้ว โดยปัจจุบัน ดำเนินการ MLC อยู่ในหลายจังหวัด สำหรับ MLC ที่แม่สอด อโวก้าจ้างพนักงาน 5 คนภายใต้มูลนิธิ เพื่อสอนนักเรียนข้ามชาติกว่า 100 คน ซึ่งโดยหลักแล้วจะเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านภาษาไทย กับนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยที่ต้องการเรียน กศน. หรือต้องการเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ ในประเทศไทย

อโวก้าตัดสินใจพยายามจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้เนื่องจากข้อกำหนดต่าง ๆ ดูเหมือนจะจัดการได้สะดวกกว่าทางเลือกการจดทะเบียนอื่น ๆ ตัวแทนคนหนึ่งจากมูลนิธิอโวก้า อธิบายไว้ดังนี้

“ข้อกำหนดและเอกสาร [ที่ต้องใช้เพื่อจดทะเบียนเป็น ศูนย์การเรียนรู้] มีน้อยกว่าและปฏิบัติตามได้ง่ายกว่า ศูนย์การเรียนรู้มีมาตรฐานที่กำหนดไว้เฉพาะ เช่น ขนาดชั้นเรียน, อัตรานักเรียนต่อครู, ศูนย์การเรียนรู้ต้องมีห้องสมุด มีสนามเด็กเล่น และจัดสอนโดยใช้หลักสูตรไทย”

ถึงแม้แนวทางตามเอกสารในการจดทะเบียนประเภทนี้จะตรงไปตรงมา แต่ในความเป็นจริงมูลนิธิอโวก้า ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้การจดทะเบียนไม่ได้รับการรับรอง แม้ว่าอโวก้าจะจ้างครูสัญชาติไทยมาสอนแล้วสองคน แต่ก็ยังได้รับการบอกว่าครูที่สอนจะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ซึ่งข้อจำกัดทางการเงินทำให้อโวก้าไม่สามารถจ้างครูที่มีคุณวุฒิตามที่กำหนดได้ อีกทั้งยังไม่สามารถจ้างผู้บริหารคนไทยที่มีวุฒิการศึกษาด้านการบริหาร และไม่สามารถยื่นส่งหลักสูตรเป็นภาษาไทยได้ จึงทำให้อโวก้ายุติขั้นตอนการจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้และดำเนินการภายใต้มูลนิธิต่อไป

กรณีศึกษาที่

2

ศูนย์การเรียนรู้ไร่ส้มวิทยา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ดำเนินการจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ได้สำเร็จ

ไร่ส้มวิทยาก่อตั้งขึ้นเพื่อจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่นให้กับลูกแรงงานข้ามชาติที่เป็นเด็กไร้สัญชาติ นักเรียนส่วนใหญ่ของศูนย์นี้มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ หรือเป็นลูกของแรงงานข้ามชาติจากรัฐฉาน ประเทศเมียนมา

ไร่ส้มวิทยাজทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ระดับอนุบาลในปี 2561 และจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ระดับประถมศึกษาต่อมาในปี 2563 ไร่ส้มวิทยาตัดสินใจจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ เนื่องจากข้อกำหนดเฉพาะและขั้นตอนการจดทะเบียนที่ค่อนข้างชัดเจน

คุณวีระ อยู่รัมย์ (โอดี) ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ไร่ส้มวิทยาอธิบายขั้นตอนการจดทะเบียนไว้ดังนี้

1. เตรียมหลักสูตรสำหรับ 8 รายวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา เทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ
2. เตรียมแผนการสอนฉบับสมบูรณ์สำหรับแต่ละรายวิชาและชั้นปี
3. นำเสนอหลักสูตรและแผนการสอนต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพร้อมเอกสารการจดทะเบียนอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้อธิบายข้อกำหนดสำคัญตามพรบ. การศึกษาแห่งชาติที่ต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้การจดทะเบียนได้รับการอนุมัติ ดังนี้

- ต้องจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ โดยต้องประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และครู รวม 15 คน
- กำหนดให้มีนักเรียนประมาณ 20-50 คน
- ต้องใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอนและเอกสารทั้งหมดจะต้องเป็นภาษาไทย

4.2 การจดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชน

การจดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนสามารถทำได้สำหรับทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ กระบวนการจดทะเบียนประกอบด้วยหลายขั้นตอนและมีข้อกำหนดจำนวนมาก ซึ่งรวมถึงการส่งแผนการดำเนินงานของโรงเรียนพร้อมโครงสร้างการบริหารที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับใบอนุญาตตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน โดยแผนผังอาคารต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาและครูในโรงเรียนเอกชนจะต้องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

ทางเลือกที่ 2 – จดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนสังกัด สข.

ตัวอย่าง	โรงเรียนสันถวไมตรีศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ⁴
โอกาสและประโยชน์	<ul style="list-style-type: none">• รับรองคุณวุฒิกระทรวงศึกษาธิการให้กับนักเรียนได้• รัฐบาลอุดหนุนค่าใช้จ่ายสูงสุดถึง 70% เช่นเดียวกับโรงเรียนรัฐบาลในกรณีที่จัดการศึกษาในระบบ
ความท้าทายและ อุปสรรค	<ul style="list-style-type: none">• โรงเรียนเอกชนนอกระบบไม่มีคุณสมบัติได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลแต่มีข้อกำหนดในการจดทะเบียนเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนในระบบ• MLC ส่วนใหญ่ไม่มีทรัพยากรเพียงพอในการจ้างผู้อำนวยการชาวไทยและครูที่มีใบประกอบวิชาชีพ• ข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นอุปสรรคต่อ MLC ส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้ใช้ทางเลือกนี้ไม่ได้• ครูข้ามชาติส่วนใหญ่ไม่สามารถทำตามข้อกำหนดด้าน VISA ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และใบอนุญาตทำงาน

⁴ ผู้มีส่วนได้เสียรายหนึ่งระบุว่า แนวนโยบายได้เปลี่ยนไปตั้งแต่โรงเรียนสันถวไมตรีได้จดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนในกลางทศวรรษที่ 2000 ในเวลานั้นโรงเรียนได้รับการจดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนเพื่อการกุศลและรัฐบาลอุดหนุนเงินงบประมาณ 100% แต่กฎหมายนี้ได้รับการแก้ไขแล้ว ไม่มีนโยบายในการจดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนเพื่อการกุศลอีกต่อไป

ทางเลือกที่ 2 – จดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนสังกัด สช.

<p>คุณสมบัติในการจดทะเบียน</p>	<p>นิติบุคคลที่ขอใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนได้ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> บริษัทมหาชนจำกัด บริษัทจำกัด (หรือห้างหุ้นส่วน): ต้องมีจำนวนหุ้นหรือทุนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของทั้งหมดเป็นของผู้ถือหุ้นหรือหุ้นส่วนสัญชาติไทย มูลนิธิจดทะเบียน: กรรมการและกรรมการไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการบริหารทั้งหมดต้องมีสัญชาติไทย สมาคมและสหกรณ์ที่จดทะเบียนตามกฎหมาย: กรรมการและกรรมการไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดต้องมีสัญชาติไทย <p>สำหรับทุกทางเลือกในการจดทะเบียน ผู้จัดการหรือตัวแทนของหน่วยงานนั้น ๆ จะต้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> มีสัญชาติไทย อายุไม่น้อยกว่า 21 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความประพฤติเรียบร้อยตามศีลธรรมอันดี เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่กำหนด
<p>เอกสารที่ใช้ในการจดทะเบียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> สำเนาจดทะเบียนบริษัทพร้อมวัตถุประสงค์ รับรองสำเนาถูกต้อง บริษัทมหาชนหรือบริษัทเอกชนต้องใช้บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น ห้างหุ้นส่วนต้องใช้บัญชีรายชื่อหุ้นส่วน สมาคมหรือสหกรณ์ที่จดทะเบียนตามกฎหมายต้องใช้รายชื่อและสัญชาติของกรรมการและสมาชิกทุกคน หนังสือมอบอำนาจโดยผู้จัดการหรือตัวแทนผู้มีอำนาจลงนามของนิติบุคคล รวมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีอำนาจลงนาม สำเนาทะเบียนบ้าน และหลักฐานจบการศึกษาขั้นต้นในระดับปริญญาตรี รายละเอียดเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน: <ul style="list-style-type: none"> ชื่อ ประเภท และวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ที่ตั้งและแผนผังแสดงบริเวณโรงเรียนและอาคารโรงเรียน หลักสูตรและภาพรวมวิธีการเรียนการสอน การวัดผลการศึกษาและวิธีการประเมินผล หลักเกณฑ์การคิดค่าธรรมเนียมทั้งหมดและอัตราค่าธรรมเนียม รายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกักิจการของโรงเรียนตามกฎหมายกระทรวง เช่น ตราสัญลักษณ์ นโยบาย ฯลฯ
<p>หลักสูตร</p>	<p>โรงเรียนเอกชนนอกระบบมีเจ็ดประเภท ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) โรงเรียนสอนศาสนา 2) โรงเรียนศิลปะและกีฬา 3) โรงเรียนวิชาชีพ 4) โรงเรียนกวดวิชา 5) โรงเรียนสร้างเสริมทักษะชีวิต 6) ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) 7) สถาบันศึกษาปอเนาะ <p>หลักสูตรของโรงเรียนประเภทตามข้อที่ (2), (3), (5) จะต้อง (i) ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) (ii) ซึ่งจัดทำขึ้นตามคู่มือหลักสูตรที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน หรือ (iii) ใช้หลักสูตรที่จัดทำโดยโรงเรียนเอง ซึ่งต้องได้รับการรับรองจากสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนโรงเรียนประเภทตามข้อที่ (4) ต้องใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (แบ่งออกเป็นสามระดับ (i) ระดับประถมศึกษา (ii) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ (iii) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย</p>

ทางเลือกที่ 2 – จดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนสังกัด สช.

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับ วิชาครูต่างชาติ	ครูต่างชาติต้องมีวีซ่าประเภทคนอยู่ชั่วคราว “B” หลังจากเข้ามาภายในประเทศไทย ครูต่างชาติจะต้องยื่นเรื่องขอรับ <ul style="list-style-type: none">ใบอนุญาตทำงานจากจากกระทรวงแรงงานใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจากกระทรวงศึกษาธิการ (มาตรา 53 พรบ. การศึกษาแห่งชาติ)
กฎหมายและ นโยบายที่สำคัญ	พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 (2017)

กรณีศึกษาที่

3

โรงเรียนเอกชนสอนภาษาไทย อําเภอแม่สอด

ดำเนินการจดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนได้สำเร็จ

โรงเรียนสอนภาษาไทยเดิมจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ ต่อมาได้จดทะเบียน เป็นโรงเรียนเอกชน เพื่อรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและดำเนินการได้อย่างยั่งยืนมากขึ้น โรงเรียนแห่งนี้ ก่อตั้งโดย ดร. รังสิพล และ ปัจจุบันรับเด็กข้ามชาติเข้าเรียนกว่า 400 คน นักเรียนโรงเรียนสอนภาษาไทย ทุกคน ได้รับการศึกษาที่รับรองโดย ประเทศไทยและเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่คํานึงถึงทุกคน ปัจจุบัน ดร. รังสิพล อยู่ระหว่างการยื่นขอจดทะเบียนศูนย์การ เรียนอีก 5 แห่งเป็นโรงเรียนเอกชน ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและรองรับประชากรพื้นที่สูง

4.3 การจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัด กศน.

กศน. ยอมรับว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning Center: CLC) เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ “ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพสอดคล้องกับ นโยบาย โดยยึดตามบริบทของชุมชน มีการระดมทรัพยากรในชุมชนและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในการดำเนินการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้”⁵

ทางเลือกที่ 3 – จดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัด กศน.	
ตัวอย่าง	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโนสอย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
โอกาสและประโยชน์	<ul style="list-style-type: none">มีกฎระเบียบตามกฎหมายเป็นการเฉพาะที่บังคับเรื่องอายุ จำนวนผู้เรียน หลักสูตร หรือภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนน้อยกว่าดำเนินงานโดยสนับสนุนหลักการ ‘อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น’ และยอมรับวัฒนธรรม และภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์สามารถมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้มากกว่าหนึ่งแห่งในหนึ่งตำบล
ความท้าทายและอุปสรรค	<ul style="list-style-type: none">มีแนวโน้มต้องพึ่งพิงความสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิมระหว่างผู้ก่อตั้งกับชุมชนและผู้มีอำนาจในท้องถิ่น จึงเป็นแนวทางที่ไม่สามารถนำไปทำซ้ำได้สำหรับ MLC โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มี MLC หลายแห่งเงินทุนสนับสนุนต้องมาจากชุมชน ไม่มีคุณสมบัติที่จะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมีกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่รองรับเด็กข้ามชาติที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการเพียงแห่งเดียว (บ้านโนสอย) ซึ่งส่วนใหญ่ให้บริการกับชุมชนห่างไกล และ ชุมชนชาติพันธุ์ที่ไม่มีที่เรียนในโรงเรียนรัฐบาลเพียงพอ
คุณสมบัติในการจดทะเบียน	<ul style="list-style-type: none">ผู้ใหญ่บ้านควรแต่งตั้ง ‘กรรมการชุมชน’ เพื่อร่วมทำหน้าที่ดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งทำหน้าที่จัดพื้นที่ให้มีทรัพยากรเพียงพอ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการติดตามวัดผลผู้เรียนผู้ใหญ่บ้านต้องแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อดูแลศูนย์ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรเปิด ‘โอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต’ ให้กับสมาชิกในชุมชน และสามารถดำเนินงานเพื่อ ‘อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้’
เอกสารที่ใช้ในการจดทะเบียน	<ul style="list-style-type: none">ประธานคณะกรรมการชุมชนต้องแสดงแผนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องมีพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่ให้บริการ โดยอาจตั้งอยู่บนพื้นที่ของธุรกิจ เอกชน ศาสนสถาน อยู่ในอาคารของรัฐ หรือบนพื้นที่ของรัฐศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องยื่นขอจดทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือ กศน.ต้องได้รับความเห็นชอบจากกำนันและลงนามโดยผู้ว่าราชการจังหวัด
หลักสูตร	<ul style="list-style-type: none">ไม่มีนโยบายกำหนดเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับหลักสูตร แม้ว่ากฎหมายจะระบุว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้อง ‘ปฏิบัติตามกฎของ กศน. จังหวัด’ใช้หลักสูตร กศน. เป็นส่วนใหญ่ แต่เสริมด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในท้องถิ่น
ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวิชาครุต่างชาติ	<ul style="list-style-type: none">ไม่มีระเบียบเป็นการเฉพาะระบุไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2552
กฎหมายและนโยบายที่สำคัญ	<ul style="list-style-type: none">ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พ.ศ. 2552

⁵ Office of the Non-Formal and Informal Education http://203.147.24.83/onlineWeb/plann/files/%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%89%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%9A%20%E0%20%E0%20%E0%20%E0%20%E0%20_62%E0%20web.pdf

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านในสอย จังหวัดแม่ฮ่องสอน การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน: หรือจะเป็นแนวทาง การจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านในสอยตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จดทะเบียนในปี 2551 ด้วยการประสานรวมทางสังคมและงานด้านการพัฒนาชุมชนของผู้ก่อตั้ง หลังจากการสร้างควมไว้วางใจ และความน่าเชื่อถือในท้องถิ่นเป็นเวลาหลายปี ก็มีการจดทะเบียนจัดตั้งศูนย์อย่างเป็นทางการ ซึ่งเปิดโอกาสให้สามารถบริการชุมชนคนข้ามชาติได้มากขึ้น รวมทั้งได้รับความสนใจในระดับชาติและนานาชาติ บ้านในสอยให้บริการเด็กประมาณ 30 คน ทั้งเด็กไทยที่ด้อยโอกาส หรือเด็กข้ามชาติจากเมียนมา ปัจจุบันศูนย์จัดการศึกษาตามโปรแกรมของ กศน. อีกด้วย

ในตอนที่ยังไม่มีโรงเรียนของรัฐในหมู่บ้าน ซึ่งทำให้เกิดความต้องการโอกาสการพัฒนาเยาวชนนอกระบบโรงเรียนในชุมชนอย่างชัดเจน โดยศูนย์มีวิสัยทัศน์ที่จะเพิ่มการประสานรวมทางสังคม การพัฒนาชุมชน และปรับปรุงความเป็นอยู่ในท้องถิ่น เพราะตระหนักดีว่า เนื้อหาหลักสูตรการศึกษาในระบบยังขาดเรื่องวัฒนธรรมและการดำรงชีพในท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านในสอยเน้นเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิต จริยธรรม ภาษาและทักษะการสื่อสาร รวมทั้งทักษะด้านคอมพิวเตอร์

แม้ว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านในสอยจะเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ แต่เงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีความเฉพาะตัว และการทุ่มเทเวลาของผู้ก่อตั้งที่ทำให้สามารถจัดตั้งศูนย์นี้ได้ อาจไม่สามารถปรับใช้ได้กับจังหวัดอื่น ๆ ที่มีประชากรย้ายถิ่นจำนวนมากอย่างจังหวัดตากหรือระนอง และไม่สามารถขยายเป็นโมเดลสำหรับ MLC ทั่วประเทศได้อย่างแน่นอน

4.4 จดทะเบียนเป็นมูลนิธิและดำเนินงานศูนย์กศน.

การจดทะเบียนเป็นมูลนิธิและดำเนินงานศูนย์กศน. อันดับแรกต้องจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิการกุศล ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือภายใต้กระทรวงมหาดไทย การให้บริการและจัดการศึกษาต้องอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ จากนั้นมูลนิธิจะต้องทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เพื่อเปิดดำเนินการเป็นศูนย์การเรียนการสอนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสังกัดสำนักงาน กศน. ท้องถิ่น

ทางเลือกที่ 4 – จดทะเบียนเป็นมูลนิธิภายใต้ พ.ม. /มท. และดำเนินงานศูนย์กศน. ในสังกัด กศน.	
ตัวอย่าง	<ul style="list-style-type: none"> ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ มูลนิธิมาร์สเอเซีย จังหวัดระนอง ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ (MLC) 8 แห่งในแม่สอดได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับ กศน. และจ้างครูชาวไทยหนึ่งคนมาสอนสัปดาห์ละหนึ่งวันในแต่ละแห่ง
โอกาสและประโยชน์	<ul style="list-style-type: none"> รับรองวุฒิการศึกษาให้นักเรียนศึกษาต่อในประเทศไทยได้ หลักสูตรมีความยืดหยุ่น โดยเพิ่มเนื้อหาสาระเพิ่มเติม เช่น ภาษา ทักษะชีวิต และเนื้อหาวิชาเฉพาะได้ มีศักยภาพขยายเป็น MLC หลายแห่งได้ ครูต่างชาติสามารถขอวีซ่า / เอกสารอนุญาตทำงานภายใต้มูลนิธิได้
ความท้าทายและอุปสรรค	<ul style="list-style-type: none"> ไม่ใช่ทางเลือกการจดทะเบียนจัดตั้งตามกฎหมายในระดับชาติ แต่เป็นทางออกระดับท้องถิ่นที่ทำได้จริง มีข้อจำกัดเรื่องจำนวนศูนย์ กศน. ในหนึ่งตำบล ซึ่งข้อจำกัดนี้ ทำให้นักเรียนต้องลงทะเบียนเรียนในต่างตำบล ต้องการเจ้าหน้าที่ที่พูดได้หลายภาษา เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการทั้งหมด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจากสำนักงาน กศน. ท้องถิ่นได้รับมอบหมาย (หรือต้องมีการจ้าง) ให้มาสอนที่ศูนย์ สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้ง โดยทั่วไปแล้วกำหนดว่าต้องมีนักเรียน 40 คน จึงจะมีครูกศน. ได้ 1 คน
คุณสมบัติในการจดทะเบียน	<ul style="list-style-type: none"> ต้องเป็นมูลนิธิที่จดทะเบียนตามกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้บริการด้านการศึกษา กรรมการ/ประธานมูลนิธิต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย โดยมากกว่าครึ่งของคณะกรรมการบริหาร /คณะกรรมการที่ปรึกษาจะต้องมีสัญชาติไทยเช่นกัน ศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องอยู่ภายใต้การบริหารของมูลนิธิที่จดทะเบียนและมีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MoU) กับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในท้องถิ่น จึงจะมีสถานะเป็นหน่วยงานการศึกษาภายใต้พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 (2004)
เอกสารที่ใช้ในการจดทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> ข้อมูลภาพรวมเกี่ยวกับมูลนิธิในการจดทะเบียน ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> ชื่อ วัตถุประสงค์ และที่อยู่ขององค์กร ประวัติ / ความเป็นมาขององค์กร หนังสือมอบอำนาจจากผู้จัดการหรือตัวแทนขององค์กรที่มีอำนาจลงนาม สำเนาบัตรประจำตัวและสำเนาทะเบียนบ้านของผู้มีอำนาจลงนาม สำเนาบัตรประจำตัวและสำเนาทะเบียนบ้านของคณะกรรมการทั้งหมด บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MoU) ที่ทำกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในท้องถิ่น
หลักสูตร	<p>ศูนย์ต้องจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบของไทยร่วมกับสำนักงาน กศน. ในท้องถิ่น สามารถเพิ่มหลักสูตร/เนื้อหาเพิ่มเติมได้</p>

ทางเลือกที่ 4 – จัดทะเบียนเป็นมูลนิธิภายใต้ พ.ม. /มก. และดำเนินงานศูนย์กศน. ในสังกัด กศน.

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับ
วิชาครูต่างชาติ

ครูต่างชาติต้องขอวีซ่าประเภทคนอยู่ชั่วคราว “O” หลังจากเข้ามายังประเทศแล้ว ลูกจ้างจะต้องขอ ใบอนุญาตทำงานจากกระทรวงแรงงาน โดยใบอนุญาตทำงานไม่สามารถระบุ ตำแหน่งงานว่าเป็น ‘ครู’ ได้

กฎหมายและ
นโยบายที่สำคัญ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

กรณีศึกษาที่

5

มูลนิธิริสท์เอเชีย จังหวัดระนอง

โมเดลที่มีแนวโน้มขยายตัวสำหรับการจดทะเบียน MLC: มูลนิธิและการทำ MoU กับ กศน.

ในปี 2562 MAF และศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติแห่งอื่น ๆ ในจังหวัดระนองได้มีการประชุมร่วมกับ เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการในท้องถิ่นเพื่อหารือว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรหลังจากมีการตรวจสอบ เรื่อง เอกสารการทำงานของครูเพิ่มมากขึ้น โดย MAF ได้รับแจ้งว่าภายใต้กฎหมายของประเทศไทย การเป็นมูลนิธิจดทะเบียนไม่ได้ให้สิทธิกับมูลนิธิในการจัดการศึกษาในฐานะโรงเรียนหรือสถาบันได้โดยตรง ซึ่ง MAF และศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติแห่งอื่นในระนอง ได้รับคำสั่งจากหน่วยงานกำกับในท้องถิ่นให้ปฏิบัติตามทางเลือกหนึ่งในสามทางเลือก ได้แก่ ก) จดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ข) จัดตั้งเป็นโรงเรียนเอกชน หรือ ค) จัดให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาล MAF ได้ทำงานร่วมกับ ทนายความเพื่อสำรวจทางเลือกเกี่ยวกับการจดทะเบียนเพื่อดำเนินงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยทนายความได้ศึกษากระบวนการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการแต่ละทางเลือก ทั้งนี้ตัวแทนจาก MAF ได้อธิบายการสำรวจความเป็นไปได้ของแต่ละทางเลือกไว้ดังนี้

“ระหว่างการประชุมกับหัวหน้าสำนักงานด้านการศึกษา เราได้รับแจ้งว่ามูลนิธิไม่สามารถ ทำโรงเรียนได้ [การเปิดดำเนินการโรงเรียน] ต้องทำตามกระบวนการการจดทะเบียน ซึ่งเราได้พิจารณาแล้วแต่ไม่ได้ดำเนินการ ต่อเนื่องจากต้องใช้หลักสูตรไทยและมีครูสัญชาติไทย ที่ผ่านคุณสมบัติตามที่กำหนด เรา รู้สึกว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต่างจากสิ่งที่เราต้องการ อย่างสิ้นเชิง เพราะการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนไทย เป็นทางเลือกหนึ่งอยู่แล้ว แต่เราต้องการ ความยืดหยุ่นในการสอนภาษาพม่าและวิชาอื่น ๆ ต่างหาก”

เช่นเดียวกัน การจัดตั้งเป็นโรงเรียนเอกชนก็หมายความว่าต้องใช้หลักสูตรของ กศน. และจ้างแรงงานครู ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพอย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้นการจัดตั้งเป็นโรงเรียนเอกชนยังต้องใช้ เงินลงทุนจำนวนมาก ซึ่งไม่เพียงแค่มูลนิธิจะทำได้แต่ยังไม่อยู่ในวิสัยที่ศนด้านการศึกษาของมูลนิธิด้วย

หลังจากการหารือต่อเนื่องหลายครั้งกับหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ด้านการศึกษา MAF ได้ทำ MoU กับ กศน. เพื่อจัดตั้ง ‘ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการศึกษานอกระบบ’ ทำให้ MAF สามารถรับรองคุณวุฒิการศึกษา นอกระบบและเสริมความรู้ในวิชาอื่น ๆ ให้กับนักเรียนได้

5

การประเมินความเป็นไปได้ ของแนวทางการจดทะเบียน MLC ที่มีอยู่

5.1 อุปสรรคที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของแนวทางการจดทะเบียน MLC แต่ละแนวทาง

ภาพที่ 4. ตารางสรุปความท้าทายและอุปสรรคที่พบในแต่ละทางเลือกการจดทะเบียน

แนวทางการจดทะเบียน	ความท้าทายหลักของการจดทะเบียน
1. ศูนย์การเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติหลายแห่งไม่สามารถทำตามข้อกำหนดที่ให้ใช้เจ้าหน้าที่ไทย หลักสูตรไทย ใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังกำหนดให้จำกัดจำนวนนักเรียนเพียงแค่ 50 คน หากขออนุญาตจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. โรงเรียนเอกชนในสังกัด สพฐ.	เช่นเดียวกับทางเลือกที่ 1 อีกทั้ง MLC หลายแห่งยังไม่ถึงงบประมาณเพียงพอที่จะทำได้
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในสังกัด กศน.	ไม่ได้มีวัตถุประสงค์สำหรับการเป็นโรงเรียนในระบบ แต่ออกแบบมาเพื่อให้บริการทางการศึกษาออกหลักสูตรเพื่อส่งเสริม ‘ภูมิปัญญาท้องถิ่น’ เท่านั้น
4. มูลนิธิโดยทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับ กศน.	ทางเลือกที่เป็นไปได้และยืดหยุ่นที่สุดในการจดทะเบียนสำหรับ MLC

อุปสรรคเชิงโครงสร้างสำหรับ MLC หลายแห่ง โดยเฉพาะที่มีขนาดเล็กและได้รับเงินทุนสนับสนุน ไม่เพียงพอคือข้อกำหนดเรื่องภาษาไทยและการจ้างเจ้าหน้าที่ ที่ได้จากตัวอย่างของมูลนิธิอโวก้า ปัจจัยหนึ่งที่ผู้กำหนดนโยบายไม่ได้กล่าวถึงอย่างเพียงพอ คืออิทธิพลของภาษาแม่ที่ผู้รับบริการใช้มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาของไทย กรณีของไร่ส้มวิทยา ผู้รับบริการส่วนใหญ่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาไทย ทำให้กำแพงทางภาษาเป็นเรื่องที่ไม่เป็นประเด็นมากนัก

การจัดทำแผนการสอนเป็นภาษาไทยอย่างเต็มรูปแบบ การจ้างพนักงานไทยเพิ่มเติม และการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาในการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ MLC หลายแห่งในจังหวัดตากและระนอง ซึ่งดำเนินงานและจัดการเรียนการสอนด้วยภาษาพม่าเป็นหลักไม่สามารถทำได้ MLC หลายแห่งเหล่านี้เป็นตัวเลือกเดียวสำหรับพ่อแม่ที่ต้องการให้ลูก ๆ ของตนได้รับการศึกษาโดยใช้ภาษาแม่ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรของประเทศเมียนมาเป็นหลัก ในสภาพแวดล้อมที่อนุรักษ์วัฒนธรรม ของประเทศบ้านเกิด (Tuangratananon, T., Suphanchaimat, R., Julchoo, S., Sinam, P., & Putthasri, W., 2019)

5.2 กำแพงทางภาษา: การเข้าถึงการศึกษา ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และการรับรองครู

เนื่องด้วยพ่อแม่ย้ายถิ่นมองถึงอนาคตระยะยาวในประเทศไทยมากขึ้น (Lowe, T., Chan, L. & Tyrosvoutis, G., 2022) จึงควรพิจารณาถึงวิธีการรับมือกับประเด็นเรื่องกำแพงด้านภาษาไทย ทั้งในแง่ปริมาณและความรุนแรงของผลกระทบ กำแพงภาษายังคงเป็นอุปสรรคที่ทำให้พ่อแม่ย้ายถิ่น ไม่ทราบว่าลูกของตนมีสิทธิเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลของประเทศไทยได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ทำให้เด็กข้ามชาติจำนวนมากเตรียมเอกสารตามที่กำหนดเพื่อการสมัครเข้าเรียนให้ลูกของตนได้ นอกจากนั้นกำแพงทางภาษายังเป็นอุปสรรค ทำให้เด็กข้ามชาติจำนวนมากไม่สามารถปรับตัวเข้ากับโรงเรียนได้ (Chulalongkorn University & UNICEF Thailand, 2022) โดยหลักแล้วกำแพงทางภาษาเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 ในเรื่องประชากรย้ายถิ่นข้ามชาติ โดยอุปสรรคเหล่านี้ยังขวางกั้นการจดทะเบียนและการจ้างเจ้าหน้าที่ MLC ในกรอบนโยบายปัจจุบันอีกด้วย แม้ว่าการให้ความสำคัญกับการสอนภาษาไทยกับประชากรย้ายถิ่นจะไม่ใช่อะไรใหม่ แต่ความพยายามส่วนใหญ่จวบจนปัจจุบัน มักเกิดขึ้นในท้องถิ่นโดยการดำเนินการของเอ็นจีโอ และมีข้อจำกัดด้านเงินทุน และรอบการดำเนินโครงการ การรับมือกับประเด็นปัญหาด้านภาษาอย่างยั่งยืนควรเป็นสิ่งที่ได้รับความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 เด็กข้ามชาติควรได้เข้าถึงการเรียนภาษาไทยให้อ่านออกเขียนได้อย่างมีคุณภาพเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่โรงเรียนรัฐบาล โดยครูข้ามชาติควรมีทางเลือกในการพัฒนาทักษะภาษาไทยเพื่อเปิดเส้นทางให้ได้รับการรับรองคุณวุฒิ และใบประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทย ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดตั้งกลไกแบบทวิภาคีที่ช่วยด้านการเทียบโอนคุณวุฒิด้านการสอนจากประเทศต้นทาง หรือโครงการของรัฐบาล เพื่อให้ผู้ย้ายถิ่นได้รับการรับรองคุณวุฒิเป็นครูที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระบบการศึกษาไทย

5.3 การปรับนโยบายการศึกษาให้เข้ากับบริบทท้องถิ่น: แนวทางในอนาคตที่นำไปปฏิบัติได้จริง

เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ภูมิภาคนี้ทางนโยบายด้านการจดทะเบียนศูนย์การเรียนในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายมีความเข้มงวด โดยมีโอกาสและความยืดหยุ่นให้ปรับเปลี่ยนน้อยมาก อย่างไรก็ตามดังที่อธิบายไว้ในเอกสารฉบับนี้ว่ามีการตีความนโยบายในระดับท้องถิ่นค่อนข้างมาก ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและช่วยให้ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติยังคงอยู่และสามารถให้บริการกับผู้เรียน กว่า 16,000 คนทั่วประเทศ ข้อตกลงในท้องถิ่นที่ทำให้ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติยังคงอยู่ได้ อาจนับได้ว่าเป็นกรณีศึกษาตามแนวคิดเรื่องข้าราชการระดับปฏิบัติการของลิปสกี (Lipsky, M. 1969) กล่าวคือ ในทางปฏิบัติ การจดทะเบียนศูนย์การเรียนแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น และขึ้นอยู่กับ การสร้างความน่าเชื่อถือกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้เวลา ต้องมีการสร้างความไว้วางใจ และการสร้างความสัมพันธ์เชิงวิชาชีพที่เข้มแข็ง ดังที่ยกตัวอย่างไว้ในกรณีศึกษาที่ 3 และ 4

ในขณะที่การจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนหรือโรงเรียนเอกชนยังคงเป็นเรื่องที่เก็นเอื้อสำหรับผู้ให้บริการด้านการศึกษาที่ไม่ได้จดทะเบียน แต่ผู้ให้บริการเหล่านี้เป็นที่รู้จักดีในชุมชนและมีข้อตกลง บางประการที่ทำให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ ระดับการตีความและนำนโยบายไปปฏิบัติมีความแตกต่างกันเล็กน้อยในแต่ละท้องถิ่นและหน่วยงานบริหารในปัจจุบัน กล่าวคือ ความท้าทายเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมาย และความมั่นคงของการรับรองครู และนักเรียนยังคงเป็นอุปสรรค ที่ศูนย์หลายแห่งยังคงรับมืออยู่ ท่ามกลางความหลากหลาย และแรงงานข้ามชาติที่ทะลักเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยน่าจะได้รับประโยชน์หากพิจารณาแนวทางการกำกับดูแลด้านการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่นและคำนึงถึงความท้าทายระดับพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อปวงชน

ศูนย์การเรียนรู้ กศน. – แนวทางการจดทะเบียน และได้รับการรับรองที่ใช้ได้จริง

ประสบการณ์ของมูลนิธิมาริสท์เอเชีย (MAF) แสดงให้เห็นว่าการทำ MoU กับ กศน. อาจเป็นแนวทาง เชิงปฏิบัติที่ใช้ได้จริงสำหรับ MLC ในการจดทะเบียนภายใต้ กศน.

สำหรับ MAF การทำศูนย์การเรียนรู้ กศน. ให้ประโยชน์หลายด้าน ข้อแรก บันทึกความร่วมมือทำให้มีแพลตฟอร์มนโยบายในการดำเนินงานซึ่งเป็นประเด็นสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกรณีของระนอง ซึ่งเจ้าหน้าที่เข้มงวดกับโรงเรียนที่ไม่ได้จดทะเบียน ข้อที่สอง การสอนแบบ กศน. ทำให้โรงเรียนมีความยืดหยุ่นในการเสริมหลักสูตรแกนกลางด้วยวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาพม่าและภาษาอังกฤษ ข้อที่สาม โรงเรียนสามารถจ้างบุคคลสัญชาติเมียนมาเพื่อมาสอนเสริมได้ต่อไป

อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยบางประการที่อาจเป็นข้อตัดสินใจว่าโมเดลนี้จะสามารถนำไปใช้กับ MLC แห่งอื่น ได้หรือไม่ เนื่องจาก MAF ไม่ได้รับเงินทุนอุดหนุนด้านบุคลากรครูจาก กศน. มูลนิธิจึงต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเงินเดือนครู กศน. เอง อย่างไรก็ตาม MAF ได้รับเงินสนับสนุนจำนวน 80 บาทต่อเดือน ต่อนักเรียนหนึ่งคน ซึ่งมูลนิธินำเงินส่วนนี้มาช่วยจ่ายเงินเดือนครู ดังนั้นอุปสรรคด้านการเงินอาจทำให้ MLC หลายแห่งใช้ทางเลือกนี้ไม่ได้

การทำ MoU กับสำนักงาน กศน. ในท้องถิ่นเรื่องการจัดการศึกษานอกระบบ ดูเหมือนจะเป็นทางเลือกที่เป็นไปได้มากที่สุดสำหรับ MLC ในประเทศไทยที่ยังไม่ได้จดทะเบียน ในกรณีที่ได้รับการสนับสนุน จากมูลนิธิจดทะเบียนซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า ความร่วมมือกับ กศน. เกิดขึ้นผ่านข้อตกลงความร่วมมือระดับท้องถิ่นซึ่งไม่มีรายละเอียดให้ชัดเจนในนโยบาย การศึกษาระดับชาติในปัจจุบัน

ข้อควรระวังประการสุดท้ายสำหรับ MLC ที่ดำเนินการตามเส้นทางนี้คือ MoU นั้นมีเวลาจำกัดและฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถถอนข้อตกลงออกได้ ดังนั้น ไม่เพียงแต่เส้นทางนี้ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น แต่ยังไมถาวรและอาจไม่ปลอดภัยอีกด้วย

MECC: โมเดลการศึกษาสำหรับท้องถิ่นในจังหวัดตาก

ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว (MECC)⁶ ก่อตั้งขึ้นโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 (สพป.ตาก เขต 2) โดยการสนับสนุนจาก World Education Thailand, UNESCO และองค์กรอื่น ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาใน MLC โดยใช้กรอบการประเมินคุณภาพการศึกษา (Educational Quality Framework: EQF) ทั้งนี้ MECC ใช้แนวทางแบบองค์รวมที่มีผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย โดยเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้เสียด้านการศึกษาค้นต่างด้าวที่ดำเนินงานในจังหวัดตาก ได้แก่ สมาคมครูเมียนมา โรงเรียนไทย กระทรวงศึกษาธิการ และเอ็นจีโอที่เกี่ยวข้อง โดย MECC ยังช่วย อำนวยความสะดวกในการลงทะเบียนรับนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียนใน MLC ต่าง ๆ และคอยติดตามจำนวนนักเรียนและครู MLC ในจังหวัดตากจะได้รับเงินจาก MECC และได้รับการยอมรับในท้องถิ่น (แม้จะไม่ใช้การจดทะเบียนตามกฎหมายก็ตาม)

โมเดลการประสานงานของ MECC ดังที่กล่าวไว้ในรายงาน ไร้เส้นกั้นการศึกษา ขององค์การยูนิเซฟ (UNICEF, 2019) เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของแนวทางแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่นที่ทำให้ MLC ในจังหวัดตากได้รับการยอมรับจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในท้องถิ่นและดำเนินงาน โดยมีกรอบการยอมรับและคุ้มครองในระดับหนึ่ง แม้ว่าจวบจนยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับการไม่มีสถานะจดทะเบียนได้ทั้งหมด แต่โมเดลนี้ถือเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจด้านนโยบายการศึกษาและเป็นก้าวแรกของการดำเนินงานให้เข้ากับบริบทท้องถิ่น โดยหน่วยงานประสานงานสำหรับ MLC ถือเป็นการก้าวแรกที่สำคัญในการส่งเสริมให้ MLC เป็นแนวทางเสริม เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 ได้สำเร็จ

6 ดูข้อมูลเพิ่มเติมที่ <https://www.mecctak2.com/>

6 บทสรุป

ระบบนิเวศทางการศึกษาสำหรับคนข้ามชาติจัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติกว่า 16,000 คนอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทยในปัจจุบัน การสร้างและรวบรวมเส้นทางการจดทะเบียน และสนับสนุนให้ MLC จดทะเบียนอย่างถูกต้องควรเป็นสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้เสียทางการศึกษาในประเทศไทยให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติจะต้องได้รับการพิจารณา เป็นแนวทางการเพิ่มเติมเพื่อดำเนินการให้สำเร็จตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 แทนที่จะถูกพิจารณาว่าเป็นระบบคู่ขนาน

ในสถานะทางออกที่มีศักยภาพที่ทำให้เกิดการยอมรับ MLC ได้จริงภายใต้กรอบนโยบายที่มีอยู่ในปัจจุบัน เอกสารเผยแพร่ฉบับนี้ระบุว่ามีโมเดลที่เป็นไปได้มากที่สุดคือการจดทะเบียน MLC ผ่านมูลนิธิ โดยทำ MoU กับสำนักงาน กศน. เพื่อจัดการศึกษานอกระบบ การอยู่ภายใต้มูลนิธิจดทะเบียนจะทำให้ MLC สามารถดำเนินการขอเอกสารทางกฎหมายและวีซ่าให้กับครูต่างชาติได้ อีกทั้งยังสามารถจัดทำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นได้บางส่วน โมเดลนี้เปิดให้สามารถสอนภาษาและเนื้อหาวิชาอื่นเพิ่มเติมควบคู่ไปกับหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งทำให้เด็กข้ามชาติมีทางเลือกและมีช่องทางการศึกษาต่อในประเทศไทยได้ แต่ผู้มีส่วนได้เสียหลายรายเตือนว่า ตัวเลือกรับขึ้นอยู่กับการที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายซึ่งมีกำหนดเวลาด้วย ดังนั้นจึงไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาที่ถาวร ทั้งนี้แนะนำให้มีการสำรวจทางเลือกนี้เพิ่มเติมต่อไป เพื่อพิจารณาว่าจะสามารถขยายแนวทางนี้นอกเหนือไปจากตัวอย่างที่ให้ไว้ในที่นี้ได้หรือไม่ เด็กทุกคนต้องการการศึกษาที่จะนำไปสู่โอกาสในอนาคต และสำหรับเด็กข้ามชาติ เส้นทางการศึกษาที่หลากหลายอาจช่วยในการรับมือกับความไม่แน่นอนที่ต้องเผชิญเมื่อต้องคำนึงถึงอนาคตทางการศึกษาของตนเอง

สุดท้ายนี้ จากผลการศึกษาในเอกสารฉบับนี้ ได้มีการจัดทำชุดคำถามเป็นแนวทางเพื่อช่วยศูนย์การเรียนรู้ที่ยังไม่จดทะเบียนในการพิจารณาทางเลือกของตนเองดังต่อไปนี้

- 1. ศูนย์ของคุณดำเนินการขอเอกสารทางกฎหมายอะไรให้กับครูในศูนย์ได้บ้าง**
 1. เอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารจำเป็นระยะยาวที่สามารถต่ออายุได้ใช่หรือไม่
 2. ศูนย์ของคุณให้โอกาสทางอาชีพแก่ครูอย่างไร
- 2. หลักสูตรที่ศูนย์ของคุณใช้ช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับวุฒิบัตรที่ได้รับการรับรองได้หรือไม่ หากไม่มีทางเลือกอะไรในการรับรองการศึกษาซึ่งจัดขึ้นที่ศูนย์บ้าง**
 1. ศูนย์ของคุณมีเส้นทางการศึกษาหลายเส้นทางให้กับผู้เรียนโดยผสมผสานทางเลือกการศึกษาในระบบและนอกระบบหรือไม่
- 3. มีข้อตกลงหรือความสัมพันธ์แบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการอะไรที่ทำให้ศูนย์ดำเนินงานได้หรือไม่**
 1. ข้อตกลงเหล่านี้จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรและต่ออายุได้หรือไม่
- 4. ปัจจุบันทางศูนย์มีช่องทางการจดทะเบียนตามกฎหมายเพิ่มเติมใด ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่หรือไม่**
 1. อุปสรรคสำคัญเกี่ยวกับช่องทางเหล่านี้ที่ศูนย์กำลังเผชิญอยู่มีอะไรบ้าง
 2. มีโมเดลต้นแบบหรือองค์กรใดที่คุณสามารถขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการจดทะเบียนหรือไม่

7

ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากการทบทวนเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติเพื่อระบุแนวทางในการจดทะเบียนที่มีอยู่แล้ว ได้มีการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องในวันที่ 14 มีนาคม 2566 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอร่างรายงานและรับฟังข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากผู้ที่ไม่เคยให้ข้อมูลมาก่อน ผลจากการประชุมนำมาขยายผลการวิเคราะห์ในรายงานและสะท้อนในข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานรัฐบาลไทยในระดับประเทศ

ให้ความตระหนักว่าศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ (MLCs) เป็นองค์ประกอบเสริมของนโยบายการศึกษา เพื่อปวงชน (Education for All) ซึ่งได้ระบุไว้ในมติคณะรัฐมนตรีปี 2548 และเป็นผู้ให้บริการทางการศึกษาและทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะของเด็ก ก่อนที่เด็กข้ามชาติจะเข้าเป็นส่วนหนึ่งในระบบการศึกษากระแสหลัก ระบบสังคม และระบบแรงงานของประเทศไทย

ปรับปรุงการรวบรวม วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ รวมถึงข้อมูลครู เด็ก และเทคโนโลยี ตลอดจนความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กในการวางแผนในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

สำรวจความเป็นไปได้ในการรับรองครูและเอกสารทางกฎหมายสำหรับครูและผู้ที่ทำหน้าที่กึ่งอาชีพครู เช่น ผู้ช่วยครู ครูอัตราจ้าง หรือผู้ช่วยสอนเพื่อหนุนเสริมการจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ

จัดทำความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการของประเทศต้นทาง รวมถึงการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของประเทศไทย เพื่ออนุญาตให้โอนหน่วยกิตการศึกษาของนักเรียนข้ามชาติจากศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ รวมถึงความเป็นไปได้ในการแลกเปลี่ยนครู หรือความร่วมมือของครูระหว่างประเทศ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานรัฐบาลไทยในระดับภูมิภาค

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานกศน. และหน่วยงานการศึกษาในระดับภูมิภาค ให้ความสำคัญในการทำงาน และการสื่อสารร่วมกับศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ (MLC) ในการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร และการสนับสนุนเชิงวิชาการ จัดตั้งหน่วยประสานงานในระดับภูมิภาคหรือแม้กระทั่งระดับชาติ เพื่อมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ คล้ายกับศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว Migrant Education Coordination Center (MECC) นำโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 หน่วยประสานงานนี้ยังสามารถทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลให้กับครอบครัวแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับทางเลือกทางการศึกษาที่มีอยู่ใน ประเทศไทย

ประเมินโอกาสและความท้าทายของเส้นทางการลงทะเบียนทางกฎหมายของศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ และให้การสนับสนุนที่จำเป็นสำหรับศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติในการจดทะเบียน

- สนับสนุนศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติให้เสริมสร้างความร่วมมือกับสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ผ่านการทำความร่วมมือ (MoU) เป็นขั้นตอนแรก ในเส้นทางสู่การจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ ความร่วมมือกับ กศน. ช่วยให้ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติสามารถให้ทางเลือกและโอกาสในการศึกษาต่อในประเทศไทยแก่เด็กข้ามชาติ
- ช่วยเหลือศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติหรือกลุ่มศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติที่พร้อมในการลงทะเบียนเป็นมูลนิธิที่ไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งจะช่วยให้ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ สามารถจัดเตรียมเอกสารทางกฎหมายและวีซ่าสำหรับครูต่างชาติ และนำหลักสูตรนอกระบบของไทยมาใช้
- สำรวจเส้นทางการลงทะเบียนทางกฎหมายอื่น ๆ ที่สามารถทำได้ภายในบริบทของศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ

ขยายโอกาสสำหรับนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ โดยการแนะนำเส้นทางการศึกษา ที่หลากหลายซึ่งสามารถจัดการกับความไม่แน่นอนมากมายที่เด็ก ๆ ต้องเผชิญเมื่อพิจารณาถึงอนาคต ทางการศึกษา เช่น การฝึกอบรมภาษา การฝึกอบรมวิชาชีพ การรับรองและการโอนหน่วยกิต

- ให้การสนับสนุนด้านภาษาสำหรับครูของศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ และผู้ทำหน้าที่กึ่งอาชีพครู เช่น ผู้ช่วยครู ผู้ช่วยสอน มีความตระหนักว่าเด็กในศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติต้องการการสนับสนุนด้านภาษาไทยเพื่อเรียนรู้และเพื่อศึกษาต่อในระบบการศึกษาประเทศไทย ทั้งการศึกษาในระบบและ กศน. ส่งเสริมการสอนภาษาสำหรับเด็กข้ามชาติที่ได้รับการพิสูจน์ทางการวิจัยว่าได้ผล เช่น การสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและการศึกษาทวิ-พหุภาษาที่ใช้ภาษาแม่เป็นฐาน ทักษะภาษาไทยไม่เพียงแต่จะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับโรงเรียนไทย แต่ยังช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้และส่งเสริมประสิทธิภาพของครู
- ให้การสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติในการสอนทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต การฝึกอบรมทางวัฒนธรรมตลอดจนการศึกษาทางเลือก เช่น General Educational Develop (GED) หรือ International General Certificate of Secondary Education (IGCSE) สำหรับเด็กและเยาวชนข้ามชาติ
- สสำรวจกระบวนการโอนหน่วยกิตจากศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติสู่ระบบการศึกษาไทย เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติสามารถให้การศึกษาในช่วงเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กข้ามชาติ ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติจึงอยู่ในตำแหน่งที่จะประเมิน และวางเด็กในระดับการศึกษาที่เหมาะสม โดยไม่ต้องคำนึงถึงความสามารถทางภาษาไทย ในขณะที่ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติกำลังเตรียมที่จะจดทะเบียนตามกฎหมาย การโอนหน่วยกิตจะเป็นประโยชน์ต่อเด็ก ๆ ที่กำลังเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการศึกษาของไทย

ให้การสนับสนุนด้านวิชาการสำหรับการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน สำหรับครู และผู้ทำหน้าที่กึ่งอาชีพครู ศึกษานิเทศก์และ ครู กศน. ที่มีส่วนร่วมกับศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ

สร้างและพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนไทยและหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ และความน่าเชื่อถือในพื้นที่

สร้างเครือข่ายและแพลตฟอร์มกับศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติอื่น ๆ ทั้งภายในจังหวัดเดียวกัน และต่างจังหวัดเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสาร

สร้างความตระหนักรู้ให้เด็กข้ามชาติและผู้ปกครองเกี่ยวกับทางเลือกทางการศึกษาที่เป็นไปได้ ในประเทศไทยรวมถึงนโยบายการศึกษาเพื่อป้องกันและมติคณะรัฐมนตรีในปี 2548 เรื่องการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร และในกรณีที่เป็นไปได้สนับสนุนเด็กข้ามชาติให้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่การศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบภายใต้การจัดการของรัฐบาลไทย ซึ่งเด็กเหล่านี้มีสิทธิเข้าถึงการศึกษาของประเทศไทยตามที่ระบุในมติคณะรัฐมนตรีปี 2548

บรรณานุกรม

1. Apikul, C. (2019). Education Knows No Border: A Collection of Good Practices and Lessons Learned on Migrant Education in Thailand. UNICEF. Retrieved 22 July 2022 from: <https://www.unicef.org/thailand/media/3696/file/Education%20knows%20no%20border%20-%20report.pdf>
2. Asian Research Center for Migration. (2022). Investing in a Global Future: A Situational Analysis of Migrant Children's Education in Thailand. UNICEF.
3. ASEAN. (2016). ASEAN declaration on strengthening education for out-of-school children and youth. Retrieved 10 October 2022 from: <https://asean.org/asean-declaration-on-strengthening-education-for-out-of-school-children-and-youthooscy/>
4. Chulalongkorn University & UNICEF Thailand. (2022). Investing in a global future: A situation analysis of migrant children's education in Thailand. UNICEF. Bangkok. 2022. Retrieved 17 April 2023 from: <https://www.unicef.org/thailand/reports/investing-global-future>
5. International Organization for Migration. (2016). Migrants from Myanmar and risks faced abroad: A desk study. Available at: https://publications.iom.int/system/files/pdf/migrants_from_myanmar_and_risk_faced_abroad.pdf
6. Lipsky, M. (1969). Toward a theory of street-level bureaucracy. IRP Discussion Papers No. 48-69. Institute for Research on Poverty (IRP). University of Wisconsin. Madison, WI. Retrieved 24 August 2022 from: <http://www.irp.wisc.edu/publications/dps/pdfs/dp4869.pdf>
7. Lowe, T., Win, N., & Tyrosvoutis, G. (2022). Stepping stones: The impact of twin crises on the future of migrant education in Thailand. The Inclusive Education Foundation. Mae Sot. Thailand.
8. Lowe, T., Chan, L. and Tyrosvoutis, G. (2022). Safety nets: A situational analysis of non-formal educational pathways for migrant children in Tak Province. TeacherFOCUS and Help without Frontiers Thailand Foundation. Retrieved 21 July 2022 from: <https://helpwithoutfrontiers.org/resources/safety-nets-a-situational-analysis-of-non-formal-education-pathways-for-migrant-children>
9. Ministry of Education. (2022). G-Code Manual. Retrieved 23 March 2023 from: https://gcode.moe.go.th/genpin/manual_GCodeV4.pdf
10. Save the Children and World Education. (2014). Pathways to a Better Future: A Review of Education For Migrant Children. Save the Children in Thailand. Retrieved 22 July 2022 from: https://thailand.savethechildren.net/sites/thailand.savethechildren.net/files/library/Migrant%20education%20annual%20report_full_resized.pdf
11. Save the Children Thailand. (2018). Education for all policy factsheet and guidelines for non-Thai education enrolment.
12. Thame, C., and Patrawart, K. (2017). Strengthening out of school children mechanisms in Tak Province. Save the Children Thailand.

13. Tuangratananon, T., Suphanchaimat, R., Julchoo, S., Sinam, P., & Putthasri, W. (2019). Education Policy for Migrant Children in Thailand and How It Really Happens; A Case Study of Ranong Province, Thailand. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(3), p.430. Retrieved 25 August 2022 from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6388250/>
14. Tyrosvoutis, G. (2019). Bridges: Participatory action research on the future of migrant education in Thailand. *TeacherFOCUS Myanmar*. Retrieved 22 July 2022 from: https://www.teacherfocusmyanmar.org/_files/ugd/ded038_8fcedd171ef426a93f907e70847b562.pdf
15. UNICEF Thailand. (2020). Children and teachers in migrant learning centres face challenges due to COVID-19: The challenges of ensuring education for migrant children are complex. Retrieved 24 August 2022 from: <https://www.unicef.org/thailand/stories/children-and-teachers-migrant-learning-centres-face-challenges-due-covid-19>
16. UNICEF Thailand. (2019). Education knows no border: A collection of good practices and lessons learned on migrant education in Thailand. Retrieved 24 August 2022 from: <https://www.unicef.org/thailand/media/3696/file/Education%20knows%20no%20border%20-%20report.pdf>
17. United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand. (2019). Thailand Migration Report 2019. United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand. Retrieved 22 July 2022 from: <https://www.unicef.org/thailand/reports/thailand-migration-report-2019>
18. Zar, T., Tyrosvoutis, G., & Castello, I. (2021). Improving protection for migrant children during the COVID-19 pandemic. *Help Without Frontiers Thailand Foundation and TeacherFOCUS*. Retrieved 28 November 2022 from: https://www.teacherfocusmyanmar.org/_files/ugd/ded038_b5adebfb6fed470d83ee90525025d26a.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ช่องทางด้านนโยบายที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

ยังคงมีโอกาสในการจดทะเบียนที่น่าจะเป็นไปได้ซึ่งมักไม่มีการระบุในกรอบกฎหมายอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ นโยบายด้านต่าง ๆ ที่ควรศึกษาเพิ่มเติมต่อไปมีดังต่อไปนี้

นโยบายของ กศน. (www.nfe.go.th)

ภาคีเครือข่าย: ช่องทางสำหรับการประสานงานในท้องถิ่น

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551⁷ ได้กำหนดแนวทางตามกฎหมายสำหรับการส่งเสริมและการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยระดับชาติเอาไว้ โดยยึดหลักการ “กระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้” (มาตรา 6 และมาตรา 41 ของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ)

‘ภาคีเครือข่าย’ หมายถึง:

“...บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่น **รวมทั้งสถานศึกษาอื่นที่มีได้สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย** ที่มีส่วนร่วมหรือมีวัตถุประสงค์ ในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย”

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, มาตรา 4 (เพิ่มเติมตัวหนา)

MLC สามารถเข้าตามนิยามสถานศึกษาที่มีได้สังกัด กศน. ที่มีมีส่วนร่วมหรือมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยข้อความวรรคนี้ให้การรับรองพื้นที่ที่ระบบการเรียนรู้ของ MLC ดำเนินการอยู่อย่างเป็นทางการ โดยมีข้อความต่อมาในพระราชบัญญัติ ระบุว่า “ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการภาคีเครือข่าย” ที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย” (มาตรา 13)

ดังนั้น จึงควรศึกษาลงรายละเอียดถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและภาคีเครือข่าย รวมทั้งความเป็นไปได้ในการให้มีตัวแทนจาก MLC เข้าร่วมในคณะกรรมการดังกล่าว ความริเริ่มที่ส่งเสริมให้ตัวแทน MLC เข้าร่วมในภาคีเครือข่ายระดับภูมิภาคและได้รับการยอมรับโดย กศน. อาจเป็นหนทางสู่การศึกษาที่ทั่วถึงในประเทศไทย แม้ว่าจะไม่ใช่เส้นทางการจดทะเบียน แต่การสร้างความสัมพันธ์ และช่องทางการสื่อสารก็ช่วยสร้างความเชื่อมโยงที่แน่นแฟ้นขึ้นระหว่าง MLC และกศน.ได้ ซึ่งมีโอกาสนำไปสู่การยอมรับ การสนับสนุน และคุ้มครองผู้ให้บริการทางการศึกษา สำหรับผู้ย้ายถิ่น และนักเรียนกลุ่มนี้ได้

7 ฉบับแปลภาษาอังกฤษ เรียกดูข้อมูลจาก: https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=82879&p_country=THA&p_count=458

การยอมรับประชากรย้ายถิ่นในนโยบายการศึกษา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ระบุกลุ่มเป้าหมายไว้ดังนี้:

- ประชาชนทั่วไป
- ผู้ต้องขัง
- แรงงาน (อายุ 15-59 ปี)
- ผู้ที่มีความพิการ
- เกษตรกร
- ผู้สูงอายุ
- ชาวไทยภูเขา
- ผู้นำท้องถิ่น
- ชาวไทยในต่างแดน
- เด็กที่ขาดโอกาสหรือด้อยโอกาส
- ทหารเกณฑ์
- ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ชาวมอแกนหรือ “ชาวเล” หรือ “ชาวไทยใหม่” ในภาษาทางการ

ผู้ย้ายถิ่นซึ่งเป็นประชากรที่มีจำนวนมากในประเทศไทย ไม่ได้ได้รับการกล่าวถึงในหมวดหมู่เหล่านี้ ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา นโยบายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับประชากรย้ายถิ่น ไม่ว่าจะโดยช่องทาง MLC หรือช่องทางอื่น ทำให้เกิดช่องว่างทางนโยบายที่เปิดโอกาส ให้มีหลายเส้นทางในการดำเนินการสำหรับ MLC และทำให้เกิดความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับเส้นทางการจดทะเบียน MLC ตามกฎหมายในขณะเดียวกัน

กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานส่งเสริมให้สถานประกอบการลงทุนด้านการฝึกอบรมให้กับพนักงาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษารายงานว่า สถานประกอบการบางแห่งจัดการศึกษา ในระบบระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา หรือการฝึกอบรมด้านเทคนิค โดยใช้หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง กับงานภายใต้กฎระเบียบต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นที่น่าสนใจว่ากฎระเบียบที่ใช้กำกับการจัดตั้งศูนย์การเรียนประเภทอื่น ภายใต้ กศน. ไม่มีการบังคับใช้กับสถานศึกษาประเภทนี้ ตัวอย่างเช่น “ระเบียบเกี่ยวกับ จำนวนอาคาร ห้องเรียน และสัดส่วนนักเรียนต่อครู รวมทั้งยังไม่กำหนดให้ผู้สอนมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู”⁸ ผู้เขียนยังไม่พบว่ามี MLC แห่งใดดำเนินการจดทะเบียนภายใต้หมวดหมู่นี้ แต่ก็เป็นช่องทางที่น่าจะสำรวจต่อไป

8 Office of the Education Council (2017). Education in Thailand. P38. เรียกดูข้อมูลวันที่ 10 ตุลาคม 2565 จาก https://www.bic.moe.go.th/images/stories/pdf/EDUCATION_IN_THAILAND_2017.pdf

ภาคผนวก ข. ชื่อย่อที่ใช้ในรายงานฉบับนี้

CLC	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
EFA	การศึกษาเพื่อปวงชน
สพป.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กศน.	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
LC	ศูนย์การเรียนรู้
MAF	มูลนิธิมาร์ชเอเชีย
MLC	ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ
มท.	กระทรวงมหาดไทย
พม.	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
NEA	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
สช.	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สพฐ.	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
TEPCA	พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546

ภาคผนวก ค. รายชื่อบุคคลและองค์กรที่ให้การสัมภาษณ์

1. มูลนิธิช่วยไร้พรมแดน ประเทศไทย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. มูลนิธิมาร์ชเอเชีย อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง
3. ไรส์มหาวิทยาลัย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
4. มูลนิธิสุวรรณนิมิต อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
5. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กศน. จังหวัดตาก) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
6. ศูนย์การเรียนรู้โอวตัม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
7. ดร. เปรมใจ วงศ์ศิริไพศาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
8. ดร. รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์ โรงเรียนสันถวไมตรีศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
9. มูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนา (FED) อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา
10. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านในสอย อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาคผนวก ง. รายชื่อองค์กรที่เข้าร่วมประชุมผู้เกี่ยวข้องวันที่ 14 มีนาคม 2566

1. ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว (MECC)
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2
3. สำนักงาน กศน. อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
4. มูลนิธิช่วยไร้พรมแดน
5. ศูนย์การเรียนรู้ไร่ส้มวิทยา
6. มูลนิธิมาร์สท์เอเชีย
7. มูลนิธิสุวรรณนิมิต
8. ศูนย์การเรียนรู้อโศก
9. โรงเรียนสันถวไมตรีศึกษา
10. มูลนิธิการศึกษาเพื่อการพัฒนา
11. มูลนิธิก๊อฝิ่นเด็ก
12. มูลนิธิเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม InEd หรือ Teacher FOCUS)
13. ยูเนสโก กรุงเทพฯ

ภาคผนวก จ. รายชื่อผู้จัดทำรายงานฉบับนี้

- เกरिक ไทรอสวูทิส
- โทมัส แครี
- วีระชาญ เจริญสุขอรัญญ์
- สุนันทา อินคำเชื้อ

ข้อมูลติดต่อ

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย
19 ถนนพระอาทิตย์
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
10200

โทรศัพท์: +66 2 356 9499
โทรสาร: +66 2 281 6032
อีเมล: thailandao@unicef.org